

Bogdán László

OTT TÚL, NEM MESSZE,
MÁR EGY MÁSIK VILÁG VOLT...

*„Engem, mint egy folyót,
Nehéz idők utamból eltereltek,
Kicserélték az életemet. Másik
Mederben zúg, a régít elkerülve,
A magam partjait nem ismerem.”*

(Anna Ahmatova: Az ötödik elégia)

*Setét Viola, Kátó Sándor, Técsy Sándor
és Váradi Bejer László emlékére*

1. KÁTÓVAL A HÍDON

És ott állott Sanyi a híd közepén,
hat nappal borotvagyors halála után,
farmerben, kék ingben, és hívott.
Szél kelt, szavait elsodorta.
Nem értek el hozzám a szavai.
De megint félreérthetetlenül intett.
Nem tudtam, hol van ez a híd?
Számptalan hídon kelhattünk át együtt,
a Dunán, a Tiszán, a Maroson, a Szamoson,
a Körösökön, a Dráván, az Olton,
az Arnón, a Pón, a Rajnán,
de ez nem hasonlított egyik hídra sem!
Nem, ez nem volt a *sóhajok hídja*.
Nem emlékeztetett Amszterdam,
Szentpétervár, Moszkva, Nürnberg,
Bukarest, Várad hídjaira sem.
Nem hasonlított a régi Olt hídra sem,
melynek karfájára egy éjszaka Visky Árpí,

életünk nagy bolyongója és hoppmestere
felmászott, és elszavalta, hangsúlyozottan,
élete kockáztatásával, *A vén cigányt*.
Nem tudott úszni, nem tudni mi lett volna,
ha beleszédül, kezében rumosüvegével, a folyóba?
Mindezt én meséltem el Sanyinak,
egy végeérhetetlen éjszakán. Ő akkor
a román néphadsereg főhadnagyaként bokszolt.
Sorra ütötte ki ellenfeleit, s csak jóval később
érkezett meg körünkbe. Erősödött a szél.
Sodorta a leveleket, az emlékeket, a lányokat.
„Ne tökölj! Szokásod szerint ne töprengj
állandóan, indulj már el!”
Sanyi türelmetlenül legyintett, megfordult
és görnyedten lépegetett a túlsó part felé.
S én ott maradtam a helyemen,
noha bátortalanul tettem néhány lépést feléje,
megindultam a hídon, de megtorpantam mégis,
magam sem tudtam, miért?
S azt sem, mit veszíthetek, ha tovább megyek?
Veszíthetek-e még egyáltalán valamit,
hiszen az elmúlt „hósi” években
elvesztegettem már mindent.
Másolat-életem sem volt már az enyém.
És barátom árnya gomolygó ködbe vészett,
a túlsó part méltóságteljes ősfái között.
S akkor váratlanul meghallottam a hangját.
„Miért nem jössz, Lacika, tudd, nincs mire várni.
Itt vannak ők is mind, akikkel évek óta
nem lehetsz együtt! Ha mégis
meggondolnád magad, tudd: várunk.
A túlsó *partin* várunk örökké.
Gyere. Ne félj. Ne tétovázz. Nincsen halál.”
Ismét tettem néhány lépést. Nem,
nem hallottam rosszul, *partit* mondott,
és nem *partot*, de vajon miért?
Milyen partik várhatnak odaát?

A köd erősödött. Felszívta a túlsó part fáit,
a fák között kerengő azonosítatlan árnyakat,
Sanyi hangját, a hidat, s én ott libegtem
egy sárgásan zúgó nagy folyó fölött, és tudtam,
hamarosan menthetetlenül belezuhanok.
Sokáig már nem tarthatom magam a levegőben.
És ki tudja, mi történik? Fogok-e tudni úszni?
Egyáltalán víz-e az, ami alattam kavarog?
S ha az, úszhatok-e benne, kiérhetek-e
a túlsó partra? *A túlsó partira?*
Valóban várnak-e még rám?
Vagy nyomtalanul tűntek el az álom ködében,
és itthagytak engem megint egyedül?

2. A FOLYÓBAN

De végig se gondolhattam mindezt. Zuhantam.
A víz hideg volt, olajosan tapadt rám.
Nagy karcsapásokkal úsztam, rádöbentem,
nincs más megoldás, igazán nem volt
mire várni? Úgy éreztem, idomtalan,
torz szörnyetegek úszkálnak alattam,
ki tudja, már észre is vettek, kibuknak
hamarosan a habokból, és széttépnek.
De nem történt semmi, kiértem,
botladoztam a ködben, s egy hatalmas
tölgyfa alatt észrevettem Sanyi akkurátusan
összefogott nadrágját, ingét, cipőit, zokniját.
Igen, erről ráismertem. Mindég is jellemző
volt rá a pedantéria. Szerette a rendet maga körül,
noha én is, Öcsi is számtalanszor
figyelmeztettük rá, vigyázzon, *a rend veszélyes!*
Menthetetlenül veszélyesebb, mint hinné,
és rajtaveszíthet bármikor. Én is levetköztem,
dideregve néztem körül, de barátomat
változatlanul nem láttam sehol.
Közben elállott a szél, felkelt a hold

és ezüstös, fakó fényében mintha
megmozdultak volna, mintha feléledtek volna
a hatalmas fák. Akkor ötlött fel bennem
megint a felismerés, s bizonyossággá erősödött!
A fák élnek. Figyelnek bennünket.
Zátonyra futott életünk tanúi! Ezt már
a vadász is annyiszor mondogatta,
de soha nem vettük komolyan panteista
felismeréseit. Vizes ruháimat barátom
ruhái mellé helyezve indultam el
a félhomályban, botorkálva, kiálló gyökereket
kerülgetve, hallgatva a lombok között
álmodásban fel-felsíró madarakat.
Karórámra víz mehetett, megállt,
s így fogalmam sem volt, hány óra lehet?
De ez már igazán nem volt fontos többé.

3. A TISZTÁSON, EGYEDÜL

Ovális alakú tisztásra értem ki.
Talán itt lesz, itt lesznek mindazokkal,
akik ígérete szerint várnak rám,
és kezdődhet a *parti*. De a tisztáson
nem volt senki, eltűntek a csábítóan forgó
szélleányok is, akik egy időben annyiszor
kísértettek Szent Iván éjszakáján,
fehér lepleikben, néhány centivel
a föld fölött forogva, csábosan mosolyogva,
távoli vidékekre csábítva, ahova már nem
juthatok el soha, és először itt létem során,
meztelenül dideregve gondolkodtam el azon,
hogyan hol is vagyok? Álom ez még?
Meggaltam volna már? Azt se tudtam,
hol az a fa? Hol vannak vizes ruháim?
Ha vissza akarok menni, merre menjek?
Hol van a folyó, megvan-e még a híd,
ahol néhány perce, tegnap, egy éve

Sanyi állott? Vagy ismét a bűzös habokba
vetődve kell úsznom oda, ahonnan jöttem,
ha szét nem tépnek a mélyből felbukó,
csattogó fogú szörnyetegek?

S nem voltam biztos benne, vállalom-e
a kockázatot, azt se tudtam, egyáltalán
vissza akarok-e menni még időlegesen
elhagyott életembe? Kiabálni kezdtem.
Halott barátaimat hívtam, de csak egy
vadászni induló bagoly röpült el lomhán
a tisztás fölött, árnyéka arcomra vetült. Félttem.
Ott túl, nem messze, már egy másik világ volt.
Hogy elérhetek-e oda, vagy nélkülem
kezdődik el a másvilági parti, nem is sejtettem?
Egyre jobban fáztam.

4. A MÁSOLAT ÉLET

Az életem végképp mögöttem marad,
ha ugyan az enyém volt valaha is?
Mások találták ki nekem, és én éltem
ebben a másik, *másolat életemben*,
s jöttek a társak. Sebünk a világ.
A színész, a vadász, a bokszoló, a zenész,
Öcsi, Bejer, Sanyi, Jellasics.
Jöttek a lányok és el is hagytak.
Ki Bécsbe távozott, de Róla most nem,
ez a halottak könyve. Ki a *másik világba*,
hogy kísértsen azóta is ama zöld,
tengerzöld, tengermély szempár
ne hagyjon magamra egyetlen
életfogytiglani pillanatra sem,
emlékezzen és emlékeztessen arra a másik,
csak általa ismert, csak benne élő önmagamra.
És jött Kati, lehet, őt is Viola küldte,
egyetlen, utolsó ajándékaként,
s ő velem maradt. Jöttek a lányok,

Boglar és Zsófia, nevettek, kinevettek,
elúzték démonaim, miközben
Irgum-Burgum Benedekről meséltem nekik,
és Moha bácsiról, a törpéről, Tóbiásról
és Kelemenről, a két kelekótya kiskakasról.
És zúgtak az évek, mint távoli dülőúton
a teherautók. Nem volt megállás.
S a tengerparton, míg a napfelkeltét vártam,
szóltak távoli hajókürtök a ködből.
Hívtak, csábítottak, de én, beúszva ugyan
szirénhangjaik után, időben fordultam
vissza mindig. Tékozló duhaj voltam.
Erdélyi játékos. Ha a parti vére megy,
miért az én vérem folyjék örökké,
amíg mások! Na jó, gondoltam nagyvonalúan.
Az a másik világ még várhat!
Kati ott állott a parton és várt,
teste íjként feszült meg, felaranylott,
és amire kiértem, hátam mögül, a tengerből
előbukkant a tomboló vérnarancs.
Egy időre számúzve másolat életemből
az örökösen kísértő, vicsorgó árnyakat.
Sejtettem, eme tengerparti napfelkelték
sem térhetnek vissza soha többé. Vacogtam.

5. A PÖRGETTYŰ

Barátaim sorra tűntek ki a képből.
Forgatott minket egy pörgettyű,
forgatott egymás körül az örület.
Nem volt megállás. A vadász
Németországba ment, a bokszoló
Szegedre, a színész Amerikába,
Jellasics Budapestre. Mentek *élni!*
Én ültem keletre néző asztalomnál,
Sepsiszentgyörgy közepén, a Gábor Áron téren,
a Mihai Viteazul szobortól jobbra,

és írtam a *Promenád* köteteit.
Hol vagytok, ti régi játszótársak? –
kérdeztem később, jóval később,
s már nem kívántam senki szeretetét!
Úgyis jelen voltam barátaim emlékeiben.
Ők is az enyémben.
Már nem reméltem új fordulatot.
S végre már nem emlékezni akartam, hanem élni,
másolat életemben, ahogy lehet.
A regényeket befejeztem, lányaim felnőttek,
ránk esett a szabadság, s a tér nevét is
M. Viteazulra változtatták, ha már közepén
trónol a hős vajda. Erre gondolva most,
a jeges holdfényben ragyogó tisztáson
elbizonytalanodom. *Talán másképp is
lehetett volna?* De amire keresni kezdtem
a régi játszótársakat, sorra tűntek ki
a képből megint, de most végérvényesen!
Először Öcsi költözött át az elágazó
ösvények kertjébe, majd a vadász, Jellasics,
végül Sanyi. Ma is látom tekintetét,
A Nyolcvan huszár végén merevedik ki.
Igen, *kiolthatatlan emberi tekintet.*
Rám néz, rád, rájuk, harmincnyolc esztendeje,
Tekintete intenzíven mered ránk.
De ennek a következményeit sem tudom
végiggondolni, nesz kél, tétova zúgás.
És a tisztáson megjelenik egy tétova árny.